

254 §

LAUSUNNON ANTAMINEN OIKEUSMINISTERIÖLLE JULKISUUSPERIAATETTA JA VIRANOMAISTEN ASIAKIRJOJEN JÄLJENTEIDEN MAKSULLISUUTTA SELVITTÄNEEN TYÖRYHMÄN MUISTIOSTA

Oikeusministeriö pyytää kirjeellään 9.7.2004 Nokian kaupunginhallituksen lausuntoa ylämainitusta muistiosta. Jakelun mukaan muut kuntasektorin lausunnon antajat ovat Helsingin ja Harjavallan kaupungit sekä Suomen Kuntaliitto. Työryhmä on laatinut muistiostaan seuraavan tiivistelmän:

"Vuonna 1999 säädetty laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (julkisuuslaki) toteuttaa perustuslaissa säädettyä jokaiselle kuuluvaa oikeutta saada tieto viranomaisten julkisista asiakirjoista. Lain mukaan maksu asiakirjakopioista määräytyy pääosin muun lain säädännön perusteella.

Valtion viranomaisten tuottamien suoritteiden maksullisuus ja maksut määräytyvät valtion maksuperustelain ja sen nojalla annettujen viranomaiskohtaisten maksuasetusten mukaan. Maksuperustelain mukaan julkisoikeudellisten suoritteiden maksu määräytyy suoritteiden tuottamiskustannusten (omakustannusarvio) perusteella. Muista maksullisista suoritteista peritään liiketaloudellisin perustein tai omakustannusarvon mukaan määräytyvä hinta. Lain soveltamisalan ulkopuolelle on rajattu valtion liikelaitokset ja rahastot, jollei rahastoista toisin säädetä.

Kunnallisista maksuista päätetään kuntalain mukaan. Laissa ei ole tarkempia säännöksiä maksujen perusteista. Käytännössä lähtökohtana on kuitenkin pidetty kustannusvastaavuutta.

Julkisuuslakia valmisteltaessa lähtökohtana oli, että kopion antamisessa julkisuuslakiin perustuvan yleisen tietojensaantioikeuden nojalla on kysymys julkisoikeudellisesta suoritteesta, josta maksu määrätään omakustannusarvon mukaan. Käytännössä on kuitenkin osoittautunut, että julkisuuslain täytäntöönpanoon liittyvien maksujen perusteet vaihtelevat osin sen vuoksi, että perusteena on virheellisesti käytetty liiketaloudellista perustetta maksun määräämisessä, osin sen vuoksi, että maksun perusteena olevat laskentatavat vaihtelevat.

Työryhmä pitää saamiensa tietojen perusteella välttämättömänä, että julkisuusperiaatteen toteuttamiseen liittyvien maksujen määrätymisperusteet yhtenäistetään. Tietojen antaminen muissa julkisuuslaissa säännellyissä tapauksissa jäisi edelleenkin muun lain säädännön varaan. Salassa pidettävien tietojen luovuttamista koskeviin julkisuuslain 7 luvun säännöksiin perustuvasta tietojen anta-

Pöytäkirjantarkastajien nimikirjaimet

Ltk

Kh

Kv

misesta sekä viranomaisten tuottamien tietoaineistojen tuottamisesta säädettäisiin tai määrättäisiin muun lainsäädännön mukaisesti.

Valtion maksuperustelain ja julkisuuslain soveltamisalat ovat erilaiset. Maksuperustelaki koskee vain valtion viranomaisia ja valtionhallintoa vain rajoitetusti. Sen soveltamisalan ulkopuolelle jää kokonaan kuntasektori sekä mm. valtion liikelaitokset, joihin sovelletaan julkisuuslakia. Lakien soveltamisalan erot vaikuttavat myös siihen, minkälaisin keinoin uudistus voidaan yksinkertaisimmin toteuttaa. Työryhmä päätyy ehdotuksissaan siihen, että helpoin tapa yhtenäistää lainsäädäntöä olisi ottaa omakustannusarvo- ja kustannusvastaavuusperiaatetta koskevat perussäännökset julkisuuslakiin sekä muuttaa kuntalakia siten, että siihen otetaan viittaus julkisuuslain asianomaiseen säännökseen.

Työryhmän ehdotuksen mukaan julkisuuslain maksuja koskevaa pykälää muutettaisiin. Pykälään otettaisiin erityissäännökset, jotka koskevat tiedon antamisesta julkisesta asiakirjasta tai asiakirjan julkisesta osasta perittäviä maksuja.

Julkiseen asiakirjaan tutustuminen viranomaisen luona olisi edelleenkin maksutonta, jos asiakirja voidaan yksilöidä ja löytää vaivattomasti viranomaisen käytössä olevan asiakirjaluokituksen tai tietojärjestelmän hakutoimintojen avulla.

Tiedon antamisesta julkisesta asiakirjasta ja asiakirjan julkisesta osasta perittäisiin maksu, joka vastaa tiedon antamisesta viranomaisille aiheutuvien kustannusten määrää. Tätäkin alemmaa maksu voitaisiin periä laissa osoitettavissa tapauksissa taikka kuntalain perusteella tehtävän päätöksen mukaisesti. Laki mahdollistaisi maksun määräämisen myös sivukohtaisena, ja tällainen kiinteä maksu voitaisiin määrätä erikseen tavanomaisille ja vaativille tapauksille. Tavanomaisena tietojen antamisena pidetään sellaisen asiakirjan kopion tai tulosteen antamista, joka on yksilöitävissä ja löydettävissä viranomaisen käytössä olevan asiakirjaluokittelun avulla taikka automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidetystä rekisteristä sen hakutoimintojen avulla ja joka on kokonaan julkinen tai josta salassa pidettävien osien poistaminen on vaivatonta.

Valtion maksuperustelain soveltamisalan piiriin kuuluvissa viranomaisissa tavanomaisesta tietojen antamisesta perittävän maksun perusteeksi laskettaviin kustannuksiin ei luettaisi asiakirjan esille hakemisesta ja salassa pidettävien osien poistamisesta aiheutuvia kustannuksia. Maksu voitaisiin jättää kokonaan perimättä, jos kysymys on asiakirjasta, joka on sivumäärältään vähäinen taikka jos

Pöytäkirjantarkastajien nimikirjaimet

Ltk

Kh

Kv

pyydetyn asiakirjan antaminen kuuluu viranomaisen neuvonta- kuulemis- tai tiedotusvelvoitteen piiriin.

Viranomaisten olisi määriteltävä ennakolta tietojen antamisesta viranomaisen julkisesta asiakirjasta tai asiakirjan julkisesta osasta perittävät maksut. Maksut olisi myös pääsäännön mukaan julkaistava yleisessä tietoverkossa. Velvoitteet liittyvät Euroopan parlamentin neuvoston julkisen sektorin hallussa olevien tietojen hyväksikäytöstä antaman direktiivin 2003/98/EY täytäntöönpanoon."

Työryhmä on päättänyt esittämään julkisuuslain 34 §:n muuttamista siten, että asiakirjojen jäljenteiden hinnoittelun perusteet ovat omakustannusarvo- ja kustannusvastaavuusperiaate. Järjestely ulotetaisiin kuntasektorille muuttamalla kuntalain 50 §:n 10-kohdan säännöstä siten, että hallintosäännössä säädettäisiin maksujen perusteista samoin kuin julkisuuslain 34 §:ssä. Työryhmän johtopäätöksiä voidaan pitää oikeaan osuneina. On hyvä asia, että viranomaisten asiakirjojen jäljenteiden maksullisuus säädellään yhtenäisesti koko julkisella sektorilla ja entisestä kirjavuudesta luovutaan. Kh voinee lausuntonaan esittää pitävänsä työryhmän ehdotusten toteuttamista aiheellisenä. Muistio kokonaisuudessaan on kh:n asiakirjoissa. (Mikkonen)

Kj: Kh päättää

antaa oikeusministeriölle edellä olevan lausunnon.

Päätös: Ehdotus hyväksyttiin.

OTTEEN PÖYTÄKIRJASTA TODISTAA OIKEAKSI  
NOKIAN HALLINTOKESKUKSESSA 5.8.2004  
HALLINTOKESKUS *Pasi Katalin*

Pöytäkirjantarkastajien nimikirjaimet

Ltk

Kh

Kv